

HIJAB IMTIAZ ALI A fenyők árnyéka

Mióta először jöttem erre a vidékre, mindenkitől csak a Rohnak-csatorna szépségéről hallottam. A hegyekben lakó nomádok úgy tartják, hogy az ismeretlen ormok valahol felhasították az égboltot, ahonnan aláződült a Rohnakot tápláló víz, és így keletkezett a hegyekben végig tekergő folyó.

Képzeltetik, hogy ilyen elbeszéléseket hallva egy olyan lelkes vándor, mint amilyen én vagyok, nem állhatott ellen a csábításnak.

Így aztán egy napon így szóltam a társamhoz, Jaswatihoz:

– Már két hete vagyunk itt, és még nem jártunk a Rohnaknál. Ha neked is úgy tartja kedved, ma este felsónakázhatnánk oda.

Azonban Jaswatinak nem való az ilyesmi. Nyájas és tiszta tekintetű lány, de erre az utamra szinte úgy kellett magammal ráncigálnom.

Mosolyogva válaszolt: – Ahogy szeretnéd, Roohi, de tudod, hogy félek a víztől.

Jaswati kedvenc afrikai szolgálója akkor így szólt:

– Asszonyom, hallottam egy százéves révészről, aki a Rohnak partján él. Olyan ügyesen kormányozza a ladikját, hogy alig imbolyog a hullámokon. Ha úgy gondolja, felfogadhatnánk.

– Bármilyen révész és csónak megteszi – mondtam felelőtlenül.

– Százéves révész! Már hogyan tudna elköszonni egy csónakot! – hitetlenkedett Jaswati.

A szolgáló azonban megnyugtatta: – Asszonyom, már hetven éve fuvarozza a népet a vízen, és egyetlen balesetet sem szenvedett.

Így aztán elküldtük a szolgát, hogy bérelje fel a révészt, illetve intézze el, hogy a délutáni teát a csónakon fogyasztassuk el. Amikor megérkeztünk oda, ahonnan a turisták szokták megkezdeni rohnaki kirándulásukat, észrevettünk egy vörösre és kékre festett hajócskát, amely ránk várt. A meg-megrezzenő gyöngyfűgönyön keresztül láttuk, hogy iráni szőnyegek terített gyönyörű heverő és párnák várnak minket.

Elmosolyodtam, és így szóltam Jaswatihoz:

– Olyan, mint a bagdadi kalifa hálósobája.

Miután kényelembe helyeztük magunkat, a révészre néztünk. A hajó végében egy méltóságteljes aggastyán ült, keze a kormánylapáton. Cserzett arcbőre volt, hosszú, fehér szakállá pedig lengedezett az enyhe szellőben. A szemében az életkedvnek és reménykedés-

nek semmi nyomát nem fedeztük fel. Sokkal inkább úgy tűnt, mintha a múltja iránti bánatos vágyakozás derengene át rajta.

Az afrikai szolga érkezésünkig melegen tartotta a teát. Az üdítő italt szürcsölgetve haladtunk felfelé a Rohnakon, amelynek felszínén a lenyugvó nap fénye csillant.

A táj mintha megrészegült volna a szépségtől; a szellő illata egyre áthatóbb lett, a víz pedig olyan különös hangot hallatva fodrozódott, mintha valami távoli álomsziget zuhatagjai hallatszódtak volna. A természet fenséges pompájában tárult a szemünk elé. A nap egyik pillanatról a másikra változtatta körülöttünk a látványt. Ó, istenem, valóban álomországban éreztem magam, a szenvedélyek szigetén.

Az öles, magas fenyők mozdulatlanul álltak a parton, köztük pedig feltűnt egy-egy virággal borított lanka, megint máshol dús füvel benőtt lejtők fürödtek a fényben. A távoli hegyek csúcsai a felhőkbe veszttek. Csendben haladtunk. Teljesen időn és téren kívülnek éreztem magam a hajón.

Az afrikai szolga szavai váratlanul értek minket:

– Asszonyom, forduljunk vissza. A nap már lenyugvóban, és esetleg eltévedhetünk.

Az öreg révész arcán mintha egy félmosoly tűnt volna fel.

– Lehetetlenség eltévedni ezeken a vizeken. Már vagy hetven éve járom ezt a folyót.

Pár pillanatra alaposabban is szemügyre vettem az aggastyánt. Az arcára az elmúlt számtalan nyár és tél mély barázdákat szántott. Végül megkérdeztem tőle:

– Akkor maga százéves is megvan.

– Úgy bizony.

– És merre lakik?

– Nincs házam, asszonyom. A fenyők tövében alszom.

Halk sóhaj szökött ki tüdejéből.

– A fenyők tövében? – értetlenkedtem. – Hát a fulasztó hőség és a fogvacogató hideg nem teszi keserűvé az életét? Hogy védekezik mindez ellen?

– Védekezni? – értetlenkedett, és kurtán felnevetett.

– Nekem megvannak az emlékeim. Ha valaki tud emlékezni, meg sem érzi az évszakok váltakozását.

Felkeltette a kíváncsiságomat, amit mondott.

– Úgy hangzik, a múltja élmények sokasága.

Azonban az öregember nem válaszolt, csak maga elé motyogta:

– Szeretek leheverni az árnyas fenyők alá. Szörnyű elviselnem akár csak pár órát nélkülük. Ezért sem találtam magamnak soha munkát a városban. Csak hajózom fel-alá a fenyők árnyékában.

– Elárulja, miért szereti ennyire az árnyas fenyőket?
– kérleltem.

– Nincs mit titkolóznom. – Arcának élet mintha a hanyatló napba vészték volna. – Mindenki tudja, miért szeretem a fenyők árnyékát, és miért alattuk akarom kilehelni a lelkem.

Jaswati és én felkönyököltünk a díványon, és úgy hallgattuk a révész szavait. A hajót vitte a folyó sodrása, miközben az öregember révetegen kormányozta, és elmesélte életének történetét.

– Hetven évvel ezelőtt még ifjonti szemmel néztem a világot. Az élet ezernyi különböző csábítása egyként vonzott. Akkor még nem szegény révész voltam, hanem gazdag kereskedő. Egy tavasszal, amikor fenn aranylott a hold az esti égbolton, sétálni mentem a Rohnak partjára, az árnyas fenyők között. Egyszer csak megpillantottam egy ritka hegyi szépséget; egy fiatal lányt, ahogy egy mohás sziklán ülve kosarat fon a fenyők árnyékában. Úgy éreztem, mintha nem is magamtól mentem volna oda, hanem az a különös erő vonzott arra a helyre, amely minden fiatalembert irányít a körülötte nyíló virágok közt. Azonnal egymásba szeretünk. Az ifjúság tarka szenvedélye kölcsönös imádatra indított bennünket. Minden este találkoztunk egymással az árnyas fenyők tövében, hogy kiéljük vágyainkat. Nem sokkal később összeházasodtunk.

Akkor keserves hangon felsírt egy fülemüle a fenyők közt. Az öregember a hang irányába fordult, majd remegve így szólt:

– Mit mond az a bolond madár? Csak annyit, hogy a szerelem bizony kegyetlen dolog.

Jaswativál némán egymásra pillantottunk. Valamikor régen még biztos szenvedélyes érzések buzogtak abban a vén szívben. A révész közben tovább evezett, majd felsóhajtott:

– Miután egybekeltünk, hat hónapig boldogságban éltünk, azonban egy rémálom az egész életünket tönkretette. Történt ugyanis, hogy egyik reggel a feleségem szomorúan ébredt, és azt mondta nekem, szörnyűséget álmódott. Szerelmes kíváncsisággal megkérdeztem tőle, miféle rémálmot látott. A feleségem halkán sóhajtott, aztán elmondta, hogy álmában látta a Végzet Angyalát a hegytetők fölött, ahogy a szárnyát csapkodja, és így szól: „Ha estére nem ékesíted fel a hajadat egy szál lila rózsával, elpusztul az otthonod.” Hetven évvel ezelőtt még nagyon babonások voltak az emberek. Én is megijedtem, amikor a feleségem elmesélte a rémálmot. Ő azonnal megérezte, hogy valami nyomaszt, ezért megkérdezte, mi a baj. Én így feleltem: „Hát nem tudod, hogy milyen ritka virág a lila rózsza ezen a környéken?” A feleségem megrémült: „Ritka! De hát akkor mihez kezdesz? Fel kell ékesítenem

a hajamat ma estére, különben elpusztul kedves kis otthonunk. Az Angyal megmondta.” Félelmében akkor elsírta magát a feleségem. Magamhoz öleltem, és megígértem, hogy a város összes kertészét elküldöm minden irányba, hogy így vagy úgy, de szerezzon lila rózsát. A feleségem ezután kiengedte a haját, hogy egy közeli forrásnál megmossa, mielőtt meghozom a lila rózsát. Én közben aggódva elindultam, hogy megleljem valahol a virágot. Felkerestem a város összes kertészét, de mindegyikük azt mondta, hogy képtelenség lila rózsát találni. Elkecserepedve és csüggedve mentem el a város kormányzójának kertészéhez is, és neki is előadtam kérésemet. Ő viszont gonosz ember volt. Elárulta, hogy az ő kertjében bizony nyílik lila rózsza, az ára viszont hat arany. A markába számoltam a hat aranyat, és boldogan tértem haza a lila rózsával. A feleségem örvendezett a virágnak, és mosolylyal az arcán mondta: „Ha ma nem sikerült volna felkutatni egy szál lila rózsát, elképzelhetetlen szörnyűség ért volna minket.” Én erre sürgetve így szóltam: „Gyorsan tedd a hajadba.” Ő viszont, nem tudom, milyen megfontolásból, azt mondta, hogy még nedves a haja, és majd csak közvetlenül napnyugtakor teszi a virágot a hajába. Így aztán megtöltött egy kristály poharat vízzel, beleállította a virágot, és az ablakpárkányra tette. Mivel egész nap azon fáradoztam, hogy találjak lila rózsát, még nem volt alkalmam kinyitni a boltomat. Ezért elballagtam az üzletemhez, és elüldögéltem. Este hazafelé jövet összefutottam régi barátommal, Humrival nem messze a házunktól. Már hetek óta nem találkoztam vele, így örömben átöleltem. „Épp a házatoktól jövök, de mivel senkit nem találtam ott, eljöttem” – magyarázta. Alig fejezte be a mondatot, amikor rápillantottam a felöltőjére. Megfagyott ereimben a vér. Azonnal megkérdeztem tőle, honnan szerezte a lila rózsát. Humri jó kedélyű ember, és nevetve válaszolt: „Miért érdekel? A kedvesem ajándékozta nekem, mivel igen ritka virág.” Hirtelen elsötétült szemem előtt a világ, és megtántorodtam: „A rémálom, a Végzet Angyala, a jóslat – mindez csupán csel, hogy Humri virágot tűzhessen a felöltőjére! Netán a feleségem csak ezért találta ki az egészséget? Ó, álnok és gonosz világ!” Alig bírtam hazáig támolyogni. A feleségem elém szaladt, és könnyel a szemében így szólt: „Szörnyűség történt, eltűnt a virág! Ó, istenem, mitévő legyek? Elkerülhetetlen a végzetünk!” Én viszont haragomban így mordultam rá: „Nincs nagyobb csapás a halálnál. És a te halálad bizony elérkezett.” A feleségem elképedve nézett rám, de abban a pillanatban úgy tűnt, bármit is tesz, merő fondorlat. És azzal ráívaltam: „Közel a halálad. Készülj, mivel beteljesedik, amit a Végzet Angyala jóslott.” Ő hitetlenkedve nézett rám: „Miről beszélsz? Inkább keresd a lila rózsát! Az ablakpárkányra tettem, a szabad levegőre. A szobában

épp a hajamat rendeztettem, és mire a virágért mentem, eltűnt.” Az asszony csalárdsága perzselő tüzet ébresztett bensőmben. Keményen megmarkoltam puha karját, és a falhoz csaptam a testét. Ahogy nekivágódott, vér fröcscent a fejből. Aznap este ugyanott temettem el, ahol először találkoztunk – a fenyők alatt. Útban visszafelé, miközben még mindig nem sikerült legyűrniem féktelen indulatomat, az egyik kanyarban ismét összetalálkoztam Humrival. Ahogy megpillantottam, fejembe vér tódult. Ő nevetve szólalt meg: „Vérben forog a szemed, mintha épp meggyilkoltál volna valakit.” Úgy beszélt, mintha nem tudnék a titkáról. Megragadtam a gallérjánál fogva, és így szóltam: „Te alávaló féreg! Azt hiszed, nem öltem? Hát tudd meg, hogy végeztem azzal a nővel.” Ezután pedig

letéptem róla a lila rózsát, a földre hajítottam, és dühösen rátapostam. Humri rémült tekintettel meredt rám. Amikor elárultam, hogy megöltem a kedvesét, és ő is hasonló sorsa jut, felsikított. „Te meggondolatlan bolond! Ó, milyen átkozott vagy. Az úton találtam azt a virágot, ahogy elsétáltam a házatok előtt.” Ennek hallatára elsötétült előttem minden, és ez a sötétség azóta beárnyékol mindent a mai napig. A Végzet Angyalának jóslata valóra vált. Hetven év telt már el azóta, de a tettem iránt érzett szégyenemben, amíg élek, imádni fogom ezt a földet, ahova a szerelmemet temettem a fenyők alá.

A bárka halkán siklott a vízen, majd partot ért.

Tóth Bálint Péter fordítása

IFTIKHAR ARIF

A félelem évadán írva

*A madarakat egykor arra ösztönözted,
Hogy izmaik a levegőnek feszítsék,
Hogy kitanulják a szelek természetét,
S most félnek visszazánni a fészükre.
Ki tudja, milyen madarász miféle hálóval
Akarja csapdába csalni őket?
Ki tudja, melyik ágon miféle végzetet készít?*

*Egy vadász, oly vak, mint a lelkiismerete,
Semmibe veszi e szentély millió évét,
Célja csálhatatlan, el akarja
Némítani a dalnokokat a csillámló ágakon,
Minden ösvényt meg akar nyitni a zsarnoksághoz.*

*Isten, a megbúvó kertekkel szólongatlak,
Szólítalak az ágakkal, melyek várják és várják,
Hogy a hangok gyümölcse hajlítsa őket,
Téged hívlak, ki megtartod a lebegő madarat,
Hívom oltalmat adó árnyékok,
Ki elhozod a megszabadulás évszakát.*

NASIR KAZMI

Megint egyszer a szellővel

*Megint egyszer az esős hónapok szellőjével, rád
emlékeztem
A susogó falevél-bokapereceddel emlékeztem rád.*

*Odakinn újra kiáltoztak a kabócák a fű zöld
tengerében
Az évszak sárga virágai között, rád emlékeztem.*

*A varjúkárogás ismét betöltötte otthonom magányos
udvarát
Éltető nektárcseppek hulltak, rád emlékeztem.*

*Keserűen zokogtam, majd nevettem
A dörgő fellegek és villanó szikrák között rád
emlékeztem.*

*Egész nap elmerültem a földi teendőinkben
Mikor a falakon túl alábukott a nap, rád
emlékeztem.*

Zsille Gábor fordításai

Hijab Imtiaz Ali (1903–1999) regény-, dráma- és novellairó, fordító. Urdu nyelven alkotott. 1936-ban mint nő elsőként kapott repülési engedélyt Indiában.

Nasir Kazmi (Syed Nasir Raza Kazmi, 1925–1972) urdu nyelvű költő. Ambalában született (Brit India), Lahore-ban tanult. 1952-től a Humayun nevű lap főszerkesztője, a pakisztáni rádió és számos irodalmi szervezet munkatársa. Akhtar Sherani modorában kezdett romantikus verseket, szonettekét írni. Mestere, Hafeez Hoshyarpuri

hatása érződik azon, hogy a természeti világ szimbólumaiból építkeznek művei.

Sain Ahmad Ali (1842–1937) Pandzsáb tartományban, Pesavárban élt. Autodidakta volt, számos műfajban alkotott a hindko költészet hagyományvilágában, pandzsábi nyelven, de a legendás misztikus költőnek csak kevés műve maradt fenn írásos formában. Nem nevezhető klasszikus értelemben szúfi költőnek, mint Baba Farid, Sultan Bahu vagy Sachal Sarmast.